

ראיון עם אריה קפלן (קיפי)
המפקד הראשון של ה"וודג'ווד" - 1948
פרוייקט תיעוד תולדות חיל הים
מראיין : אריק קרמן
בראיון השתתף גם עקיבא פגי

אם לדבר על תקופת... החל מעזיבתו של הנציב קניגהאם, שהיה גנרל עד כמה שאני זוכר, את הארץ, בנמל חיפה, והוא עזב כשהם פינו את כל הארץ פרט לבת-גלים ועוד מקום, שעדיין הם ישבו בו וזאת היתה העזיבה הרשמית ואחר כך הם ישבו עוד איזה שהיא תקופה קצרה. אם זה היה ב-15 למאי אני כנראה עוד הייתי מפקד בסיס חיפה של חיל הים ואני זוכר את הרגע שאנשי צבא בריטיים עושים לקניגהם מסדר כבוד. יש גם תמונות מהארוע הזה. זה לא היה כמו שהם עזבו את הונג קונג עכשיו. זה היה מאוד צנוע. הוא לבש בגדים לבנים אם איני טועה, קשה להבין למה. זה מוזר. זה היה רגע היסטורי שהשתתפו בו אולי 100 איש יהודים. עמדנו לידו, סביבו. ש. הייתם במדים אז?

ת. היינו בבגדים שגם אחרי זה נשארו הבגדים שלנו כי לא היו מדים אז. זה לא עניין של להסתיר או לא להסתיר כי פשוט לא היה וגם לא היה שום אקט פורמלי שהנציב הבריטי נפרד מאיזה שהוא יהודי שכאילו מוסר לו את השלטון. למיטב ידיעתי הוא לא מסר לאף אחד את השלטון. הבריטים יצאו מאזורים ומי שתפס - תפס. חיפה היתה בשלטון יהודי. ש. כולה?

ת. כן, כולה. כי הקרב על שחרור חיפה היה באפריל ואז גם הערבים רובם ברחו מהארץ כך שחיפה היתה בשלטון ישראלי וכבר היו מוסדות. היה למשל כבר בסיס חיל ים בחיפה שהיה מפוצל. המשרד שלי היה בשד' העצמאות 56, בבניין משרדים שם. אני למעשה קיבלתי את זה מיחידת הפלמ"ח שהיתה פרוסה בנמל חיפה. הם לקחו את המקום הזה במקור ואני קיבלתי כבר את המקום כאיש כחיל ים. אחרי זה לקחנו בחוף שמן, ליד בית חרושת "שמן" את מחנה הקרנטינה, שלא ברור אם היה מיועד לבקר או לבני-אדם, נדמה לי שהיה דוקא לבקר וצאן שהיו מביאים ארצה. היו שם מבנים קטנטנים שהיית צריך להתכופף כדי להיכנס. אולי ניקינו את המכלאות והשתמשנו גם בהם. זה היה המחנה השני ואני חושב שהוא היה המחנה המרכזי שלנו מבחינת כוח אדם. יהודה איגרא היה מפקד המחנה ואני הייתי מפקד בסיס חיפה כפי שקראו לו אז. זה היה למעשה הבסיס הראשון של חיל הים כשאני התמנתי עליו בסוף אפריל, כשהגעתי ארצה בערב פסח, שהיה ב-24 באפריל, עם אוניית נשק שהביאה 25 תותחים 25 מ"מ חדשים וזה היה אז דבר גדול. זה לא היה אלטע זאכן אלא היה נשק חדיש לגמרי עם מיליון כדורים מסוגים שונים. אני לא יודע אם מיליון אבל מספר גדול מאוד, שהספיק לכל התקופה. הנשק נקנה בשוויצריה עבור איזה שהיא מדינה דרום-אמריקאית על ידי יהודה ארזי. הוא העמיס על האונייה ייתכן במרסיי, אך איני בטוח. על אונייה שהיתה מיועדת לדרום אמריקה עם מסמכים שהיו מזויפים כולם. כדי להסתיר את הנשק העמיסו על הנשק תפוחי אדמה בסיציליה ושם עליתי על האונייה. הפלגתי כמפקד האונייה. זאת היתה חבורה של מבריחים והעניין שאני מפקד או לא מפקד לא שיחק אצלם תפקיד גדול. הגענו בשלום לנמל תל-אביב. הבריטים לא הפריעו לנו. פרקנו את הנשק בתל-אביב ואז תוך שבוע הופעתי בבית האדום, שהיתה בו מפקדת חיל הים. אחרי 4-5 ימים אמרו לי שאני הולך להיות מפקד בסיס חיפה. אני קצת נדהמתי כי זה היה נראה

קצת גדול עלי התפקיד הזה, למרות שהייתי בכל מיני תפקידים בעלי ערך אבל ללכת להחליף שם איזה קפטן של הצי הבריטי, שהיו לנו אתו תמיד התנגשויות בזמנו זה לא פשוט. כך מתחיל השלטון שלנו בנמל חיפה באופן רשמי כנראה. הבריטים הרי עוד החזיקו את הנמל לצרכים של גמר הפינוי שלהם. כשהם יצאו ממחנה בת גלים אז אנחנו נכנסנו במקומם. וגם כשהם יצאו מסטלה מאריס, אנחנו נכנסנו במקומם למחנה.

ש. ה"וודג'ווד" ושאר האוניות קשורות בינתיים לשוב הגלים?

ת. לפני שקניגהאם יוצא מהארץ, כשהייתי מפקד הבסיס, אנחנו גייסנו את "עוגן" ואת "קירשטיין" להכשיר את האוניות שבחרנו עבור חיל הים. בחרנו אז את ה"וודג'ווד", את "ההגנה", את "האילת" שקראו לה הצפונית או א16, ו"התקווה" ו"דרום אפריקה" כבר היתה בשירות חיל הים וגם "חנה סנש" היתה בשירות חיל הים.

ש. ספר איך בחרתם את האוניות? איך הן נראו?

ת. את ה"וודג'ווד" ו"ההגנה" היה קל לבחור כי הן היו אוניות מלחמה במקור, מסוג קורבטות כפי שקראו להן בצי הבריטי.

ש. עלית עליה?

ת. אני לא זוכר בדיוק אם עליתי או לא, איך עליתי ועם מי עליתי. אבל סימנו אותן. לא אנחנו אלא במפקדה של חיל הים סימנו אותן. לדעתי היה קל להחזיר אותן לשירות כי הן היו בסך הכל אוניות חדשות. ה"וודג'ווד" נבנתה ב1944-, כך שארבע שנים אפילו אם מזניחים הן בסדר. היה צריך להחזיר חלקים שאנשי "עוגן" פרקו מהאוניות, חלקים קריטיים כמו למשל הדיזות של המנוע הראשי של "האילת", ה-16. הם פרקו ממנה את הדיזות ואי אפשר היה להפעיל אותה בלי שהם יחזירו אותן והם החזירו את זה בלי בעיות. היה אידיאליזם בגישה של אנשי "עוגן", מצד שני הם חיו בנמל שהיו בו הברחות וכל מיני monkey business, והם שיחקו את שני המשחקים ופעלו בשני הכיוונים וייתכן שהם חשבו שהם ישתמשו בזה לאוניות אחרות, או אולי להחזיר את האוניות האלה לשירות. אנחנו הכנו את האוניות בהסתר מהבריטים ששלטו בנמל, עוד לפני שהם יצאו.

ש. כמה זמן?

ת. בערך 3 שבועות.

ש. והם לא יודעים שאתם עובדים על האוניות או שהם מעלימים עין?

ת. הם לא יודעים. הם כבר בדרך לצאת החוצה וכל מי שמפנה מקום כבר לא איכפת לו מכל העניין. הם ידעו שהאוניות ישארו, הם לא התכוונו לסחוב אותן אתם. האחרון שעזב היה מקמילן, ב-1 ליוני.

ש. יוצא קול קורא ב"עוגן": חבר'ה, תחזירו את החלקים?

ת. מינינו אותם לעזור בשיפוץ אז באופן טבעי כשראו שזה חסר הביאו את זה בחזרה. הם עשו עבודה נאמנה. היתה אוירה טובה של אמון. קירשטיין ששיפץ את האוניות של הצי הבריטי במשך כל מלחמת העולם השנייה ואוניות סוחר, שהיה לו בית מלאכה במפרץ, הוא בעצם נשלח על ידי מועצת פועלי חיפה ללמוד את הנושא של הנדסה ימית. אני לא יודע אם הוא למד הנדסה ימית במשך 4 שנים או שהשתלם בזה, ואולי היה מהנדס מקודם, יש עליו ספרות. הוא כבר לא בחיים. שיפצנו את האוניות. ה"אילת" יצאה ראשונה. יוסקה אלמוג היה אז עליה. חלק מהזמן הוא היה המפקד שלה ואחר כך מינו את חודורוב כרב-חובל ויוסקה היה המפקד שלה. ה"אילת" היתה עם חימוש של 0.5, אבל התקינו עליה תותח מעץ ועם זה היא יצאה.

אחריה יצאה ה"וודג'ווד" ב-9 ביוני.

ש. לאן הן יוצאות?

ת. הן יוצאת כולן לאזור תל-אביב, כי ראשית לא היה מקום אחר. כל זמן שהבריטים היו כאן אז עד תחילת יולי אי אפשר היה להשתמש בנמל לאוניות שלנו אז הן עברו לנמל תל-אביב שהיה נמל עברי אז והיה כבר טריטוריה ישראלית באופן רשמי ושם אפשר היה לקבל דלק וכו'. היו סידורים שם לטיפול באונייה. אבל אחת המטרות העיקריות היתה להגן על תל-אביב מפני הצי המצרי. וזה באמת הוכיח את עצמו כי הצי המצרי הופיע כדי לבצע נחיתה ואז "האילת" יצאה נגדם יחד עם מטוסי ספיטפייר או מסרשמידט ואז גם נפלו 2 טייסים - אחיו של יגאל ידן והבן של שפרינצק. היה גם מודי אלון שנפל במקרה אחר. היתה בעיה של להגן על תל-אביב. ייתכן שכבר שמו על ה"אילת" את ה-20 מ"מ אם כי איני בטוח. על ה"וודג'ווד" היה כבר. אחרי שיצאנו מחיפה התקינו לנו על ה"וודג'ווד" את ה-20 מ"מ, שניים, והם היו על הגשר וגם הוציקיס של 13 מ"מ, גם כן שניים. זה היה כל החימוש שלנו.

ש. והנפוליונצ'יק?

ת. עוד לא. אני מקבל את הפיקוד על האונייה לפני שהיא יוצאת פעם ראשונה לים. רב החובל שלה אז היה יחזקאל ירחובסקי ז"ל, שנקרא אחר כך ירדן, ונהרג בתאונה כשניסה לעבור את פסי הרכבת ליד חוף חיט. הוא היה רב-חובל לפי ה-ticket שלו. היה איש נמרץ וצעיר והיה גם בחור יפה. הוא היה איש האצ"ל.

ש. בן גוריון הסכים לזה?

ת. בהתחלה שמו את מי שהיה. לא היתה אז עוד הבעיה של אצ"ל בדרג הזה, ברמה הזאת של מפקדים עדיין לא התייחסו לזה. אני לא יודע אם זה מופיע אצל בן-גוריון שמינו איש אצ"ל לרב-חובל של אונייה. ייתכן שיש. אני יודע שבזכרונות של בן-גוריון יש רשימה על מפקדי האוניות ועל כל אחד מאיזה תנועה הוא בא ומה הוא עשה קודם, כ-5 שורות על כל אחד.

ש. לפי איזה מפתח מינו אתכם המפקדים? ינאי היה מפקד כמוד, מקביל לך?

ת. היו דוד מימון, משה רבינוניץ.

ש. ולכל אחד מהם היו גם רבי-חובלים לצידם?

ת. ליוסקה אלמוג על ה-16 היה את חודורוב, שאחרי זמן קצר הוא עזב. הוא התפוצץ מהניגוד בין מה שהוא יודע מה זה צי ומה זה אוניית סוחר ואיך מתנהגים וירד מהאונייה. נמאס לו מכל העסק הזה. אני אקח את עצמי למשל. אני הייתי הרי איש הפלי"ם עם ניסיון ימי כפי שכבר תארתי. עם ניסיון פיקודי על 5 אוניות מעפילים, שרק 3 מהן הגיעו ועוד 2 העבירו אליהן אנשים. אני הייתי אחראי לשתי ההפלגות האחרונות.

ש. האם היתה איזה שהיא העדפה של אנשי מפא"י על אנשי השומר הצעיר ואחרים?

ת. לא.

ש. היו מפקדים מאנשי השומר הצעיר? כמוד?

ת. אני הייתי איש גורדוניה. זה הייחוס הגדול שלי. היה משה רבינוניץ שהיה איש השומר הצעיר. דוד מימון היה איש אחדות העבודה. שרוליק אברבך, שהיה מפקד ה"דרום אפריקה" או ה"חנה סנש" היה איש אחדות העבודה. לדעתי לא נכנסו לאלמנט הפוליטי יותר מדי. נכנסו אבל בידיעה ולא בלהתחשב לשים את האיש.

ש. מי היה מפקד הפלי"ם אז?

ת. סמק היה מפקד הפלי"ם.

ש. היתה לו השפעה? הוא היה מציע את מי למנות או שזה בא מלמעלה?

- ת. הוא כבר היה אז במפקדת חיל הים ובמפקדה מטעם חיל הים היה אז אברהם זכאי וסמק ואליעזר טל ועוד כמה אנשים. היה גרשון זק והיה לובקה אליאב והיה אברהם עופר והיה שמעון הורן, שהיה איש המודיעין, והיה פול שולמן.
- ש. פול שולמן היה איש מקצוע.
- ת. כן. הוא היה קצין ימי של הצי האמריקאי. הוא היה סגן בצי האמריקאי.
- ש. הוא לא היה כמוכם. הוא נכלל בקטגוריה אחרת?
- ת. כן. הוא היה איש ההעפלה. הוא היה הבעלים של "האקסודוס" ושל עוד אוניות העפלה שהיה מעורב בנושא ההעפלה עוד מ-1946. היה שורה פישמן שהיה איש "דבר" בזמנו, היה עיתונאי. זה היה תערובת של אנשים עם ניסיון ו... למשל בפלי"ם לא היו אנשי אצ"ל. הם עסקו בענייניהם הם. כך שאנשי הפלי"ם ביסודו של דבר היו אנשי תנועת העבודה.
- ש. רציתי להבין אם היתה הבחנה בין אנשי מפא"י ותנועות אחרות.
- ת. לא היתה הבחנה. ברגע שנכנסנו לפלמ"ח ברמה שלנו לא היתה הבחנה. אני לא אומר שאם יגאל אלון היה צריך למנות מישהו אולי כן התחשב או לא התחשב, או יצחק שדה. לדעתי - לא. אנשים מונו לפי ההערכה של יכולתם.
- ש. מי מינה אותך למפקד האונייה?
- ת. בן-גוריון הוציא אז כתבי מינוי על נייר עבה חום-צהוב, ושם היה כתוב: "אריה קפלן מתמנה למפקד של האונייה המזוינת "וודגיווד" והוא חייב להגן על הגבולות". משהו כזה. לאחרים יש להם את זה עוד, אבל כשעברתי דירה הכל התערבב ואני לא מוצא את כתב המינוי. לדוד מימון לדעתי יש את כתב המינוי. גם במוזאון הימי צריך להיות.
- ש. איך היתה ההרגשה שלך, כשעלית כמפקד על הוודגיווד, או שזה עוד אונייה?
- ת. לא. אני ידעתי שזאת אוניית מלחמה.
- ש. מי היה הצוות?
- ת. היה לי ברור שאני לא הייתי עדיין מפקד של אוניית מלחמה. מצד שני היה לי ניסיון לא קטן עם הצי הבריטי. האונייה שלנו התמודדה עם 5 אוניות משחית וזאת היתה התמודדות של קרב ולא התמודדות של דיבורים. ממש קרב, פיס. את האלמנט של להילחם במשהו, במישהו - היה לנו. את הידיעה הזו שמי שמנצח זה מי שמתמיד עד הסוף, דבקות במשימה. אז עוד לא היה המושג הזה. היכולת לפקד על אנשים, כל זה נרכש. ברור שלא ידענו את כל האלמנטים, גם כשסיימתי להיות מפקד האונייה, לא למדנו את הנושא של לחימה ימית ולא קראנו אף ספר בנושא. הכל נרכש כמו בנושא ההעפלה, תוך עשייה. התכונה החשובה ביותר שלנו היתה הכושר לאלתר ולהתמודד עם סיטואציות חדשות. אנחנו והבריטים - סיטואציה חדשה. אנחנו תפסנו יותר מהר איך לנהוג מאשר הם, כי להם יש את החוקים והמנהגים שלהם והאימון הקודם וניסיון אחר לגמרי. אנחנו ידענו לראות את המציאות במהירות רבה מאוד.
- ש. אני מבין גם שלא נכתבה תורת לחימה כזו.
- ת. ברור שלא, ואחר כך ניגע בזה. הרי כל המדינה קמה על אותו רקע. למה נפלו כל כך הרבה אנשים? לא רק בגלל שסוג המלחמה הכתיב את זה אלא גם מפני שאנשים לא ידעו, גם מי שהיה מח"ט, מג"ד, מ"מ הם לא היו מנוסים בלחימה בהתחלה. עד שהם רכשו מתוך ניסיון מר איך לנהוג במציאות של הערבים - בהתחלה כנופיות ואחר כך הצבא - נפלו הרבה אנשים מחוסר ניסיון.
- ש. לפי מה שאתה אומר אפשר להבין שזה צורך השעה שיהיו שני מפקדים על האונייה - אחד הקרבי והשני ימאי מקצועי?

ת. אותו אדם שהיה רב-חובל של אוניות סוחר מה היה הניסיון שלו? להפליג, לדעת נביגציה, לדעת מה זה ים. אבל גם לא ידענו מה זה ים, אולי בגובה הגלים ולא בגובה של 3 מטר. ההכרות עם הים היתה לנו בגלל הפעילויות הקודמות שלנו, אולי אפילו יותר מגוונת מאשר היתה לאנשי הצי הסוחר, שהיו להם 3,4,5 שנים. אולי 8 שנים. אלה התחומים. להם היה חסר כל האלמנט הלוחמני. לנו היה פחות ידע מאשר להם בנושא הימי אבל היות ולא הפלגנו לאוקיינוסים אלא הפלגנו לאורך חופי הארץ בסך הכל. לפעמים עד כרתים וכן הלאה, אז הספיק לנו הידע הימי שהיה לנו מתקופת ההעפלה אפילו ומה שרכשנו תוך כדי פעולה, תוך פיקוד, בשביל הצרכים של האוניות של אז, של ההפלגות של אז וכך הלאה. ידעתי לתמרן תג או סירת מנוע גדולה. אבל אונייה באורך של 80 מטר אורך, שהיא בערך פי 10 מתג, אבל בכל זאת יש איזה דמיון.

ש. את הגישות היה עושה רב החובל?

ת. לא. כשהייתי מפקד האונייה אני הייתי עושה את הגישות, כשרב-החובל ירד כבר.

ש. אבל כשהוא היה?

ת. כשהוא היה, אז הוא היה עושה את הגישה. אני לא יודע כמה פעמים היה לו. אבל אחר כך כשאני כבר הייתי מפקד האונייה ורב-החובל שלה, אז אמרתי: חבר'ה, בואו נזרוק שתי חביות בים ונלמד לתמרן את האונייה בין החביות האלה ולמדנו לחוש את האונייה.

ש. כמה זמן היה ירחובסקי על האונייה?

ת. לדעתי הוא ירד אחרי אלטלנה. האלטלנה היתה ביוני, והוא היה במשך מאי-יוני.

ש. לא עלה רב חובל אחר על האונייה? אתה היית רב-חובל מאז?

ת. לא. אחרי שהוא ירד עלה על האונייה מילא ברנר לחודש אולי. אני הבאתי את מילא ברנר, כי היכרתי אותו, והוא היה כחודש-חודשיים ועוד השתתף בהפגזה של צור, שהיה ביולי. ברנר היה קצין ימי בצי המסחרי והפליג על אוניות זרות כל הזמן, אולי גם על אוניות ישראליות אבל מעט מאוד. הוא היה עם ticket של קצין שני או ראשון אולי. הוא לא היה רב-חובל.

ש. אתה למדת מהם?

ת. בהחלט. גם מירחובסקי למדתי וגם ממנו. בסופו של דבר אונייה מתחלקת להרבה אחריות, כי זה דבר די גדול. אתה יכול לדעת או לא לדעת מכונאות, אבל יש מכונאי ראשי. אתה יכול לא לדעת או כן לדעת תותחנות, אבל יש תותחנים. זה לא מצב שאתה לבד ביאכטה באוקיינוס, אלא יש לך צוות שלם שמכסה את הנושאים ואם אתה יודע לפעול אתם והם משתפים אתך פעולה, ויש להם סיבה טובה לשתף פעולה, כי זאת המשימה.

ש. מפקד השייטת היה אז פול שולמן?

ת. הוא היה מפקד השייטת בנושא של אלטלנה, שהיה כבר ביוני. אחר כך סמק היה מפקד השייטת.

ש. סמק היה כבר אז נוכח?

ת. באלטלנה סמק עוד היה במפקדה. במבצע שלל 3, מבצע תפיסת הנשק הסורית, הוא היה מפקד השייטת, מפקד על שתי האוניות.

ש. איך היה כשפול שולמן מפקד השייטת? הוא נמצא אתך על ה"וודג'ווד"?

ת. כן. בזמן האלטלנה ירחובסקי היה.

ש. פול שולמן מפקד השייטת נמצא אתך. מאחור במפקדה נמצא ינאי, שגם הוא מפקד השייטת?

ת. לא. הוא לא היה מפקד השייטת. היו אז מחלקות. מפקד מחלקת מבצעים היה אברהם זכאי.

ש. איך עבדה שרשרת הפיקוד הזאת? מי פיקד על מי?

ת. איך היא עבדה ברמה של המפקדה או ברמה של הפיקוד על האונייה?

- ש. תאר מצב שאתה על האונייה.
- ת. לדוגמה, מי פיקד על מי. מה זה סולם פיקוד? ידענו את זה. במקרה של האלטלנה פול שולמן הוא המפקד, הוא זה שקשור עם המפקדה, עם גרשון זק, עם בן-גוריון. אני מפקד האונייה וירחובסקי הוא רב החובל של האונייה. יש הוראה להגיע לכפר ויתקין. אני הייתי מכיר? על עמדות קרב.
- ש. כולם על הגשר - מפקד השייטת, אתה וירחובסקי?
- ת. כן.
- ש. נגיד שצריך לפנות ימינה - מינותן את הפקודה?
- ת. אם זאת החלטה מבצעית למשל להפליג לכפר ויתקין, אני לא זוכר אם אמרתי ימינה או שמאלה, אבל כשנכנסנו לקרב רירות עם האלטלנה אני נתתי את ההוראות.
- ש. פקדת הגה כך וכך מעלות ימינה או אמרת לירחובסקי צריך לפנות ימינה, והוא פקד.
- ת. לא היה תרגום של מעלות בינינו. אם רציתי לקחת את האונייה ימינה או שמאלה אני נתתי את ההוראות.
- ש. מה הוא עשה באותו זמן?
- ת. כשאלטלנה היתה בחוף והורידה נשק אז אני הפלגתי עם סירה של עוגן שהיתה אתנו לאלטלנה לראות מה קורה ולדבר אתם. כשלמשל היינו צריכים להשיג את האלטלנה או לעכב אותה אז היה איזהשהוא ניגוד ביני ובין רב החובל.
- ש. אבל זה בגלל שיוכו המפלגתי של ירחובסקי.
- ת. כן. אני הייתי המפקד והמפקד היה מפקד ולא היה בזה שום ספק.
- ש. מי נתן את פקודות הקרב?
- ת. אני הייתי המפקד.
- ש. ורב החובל עומד בצד ולא עושה שום דבר?
- ת. כן.
- ש. הוא נכנס רק בימי שלום לעניין?
- ת. הוא נכנס בנושא של הנביגציה של האונייה. אם יש אלמנט של לחימה או מאבק, אני הייתי המפקד. היו כמה מקרים שהוא ניסה להשפיע עלינו בגלל השיוך הפוליטי שלו וזה השפיע, ולא במקרה הוא ירד מהאונייה. עם ברנר היה מקרה אחד כשהיינו צריכים להפגז את צור צד ב',
- כשהיה צריך להתקרב לחוף אני אמרתי להתקרב.
- ש. הבעיה של ירחובסקי עם האלטלנה היא ברורה וזו לא דוגמה. עם מילא ברנר לדברך היה חיכוך?
- ת. היינו חברים מגיל 12-13. אני הבאתי אותו והוא לא בא לפני כמו שירחובסקי היה לפני כמה ימים קודם.
- ש. אם היה צריך לעשות למשל ביקורת המפקד במחלקת תותחנות - אתה היית עושה או הוא היה עושה?
- ת. אני הייתי עושה. הוא לא נחשב לסמכות מבצעית.
- ש. אם החבלים במקומם וכו'?
- ת. האמת היא שהיו אז קצינים כבר שהם עשו את העבודה כמו אלכס שור, נפתלי רוזן, משה אדוארד, וישניבסקי. העבודה התחלקה.
- ש. היתה שיגרה על האונייה? היו איזה שהן מתכונות כבר?

ת. כן. לאונייה היתה שיגרה. אני לא זוכר שהיה מסדר בוקר. לא היה. מה זה שיגרה? אני מניח שהיו קצת אימונים. בסירות היו אימוני חתירה. אני לא יודע עד כמה כתבו, אני בכלל לא מאלה שכותבים. אלכס שור כן כתב. היו לו תמיד 2 עפרונות מחודדים וכל דבר הוא רשם ואם היה עונש למישהו - הוא הקפיד. הוא היה מאוד סיסטמטי ועד היום הוא כזה. הדברים התפתחו בהדרגה. לדוגמה, האפסנאות של האונייה שזה דבר חשוב מאוד. כשאני מסרתי את הפיקוד עלהאונייה למוקה בדצמבר 1948, הוא שואל: אפוא ספר המלאי? אמרתי: מה זה? הוא אמר: אין לאונייה ספר מלאי עם מה שיש עליה. אמרתי: אני לא חושב שיש לנו ספר מלאי. אז הוא אמר: אז איך אני אקבל את האונייה? אמרתי: אתה לא רוצה לקבל אותה? מה אני יכול לעשות? אין ספר. לאונייה שלי קראו "אוניית קיבוץ", אלה שרצו קצת "לבקר" את המשטר באונייה. זה היה משטר מאוד פלמ"חי ולא של הצי הבריטי.

ש. לעומת "ההגנה" ו"האילת"?

ת. אני חושב שגם שם זה התנהל באותה דרך. אולי ירחובסקי הוא זה שהמציא את הביטוי "אוניית קיבוץ". למשל לא היה שולחן אוכל נפרד לקצינים. היינו יושבים ומי שבא יושב, לא היתה בעיה. אחר כך, אחרי שאני ירדתי כן היה שולחן לקצינים. אני זוכר שבינה אשתי באה פעם לביקור אצלנו על האונייה אז היא רואה שבו נכנס לחדר שלי ומצחצח את הנעליים עם המברשת שלי והמשחה שלי ושאלה: מה זה פה? אתה לא מפקד? מה פתאום הוא נכנס? היא לא הבינה מה פתאום אנשים מצחצחים נעליים אצלי בחדר. היה אצלי אולי המברשת והמשחה היחידים. את החדר אני הייתי מנקה לבד. היה מאוד ברוח הפלמ"ח, הקיבוצים, תנועות הנוער. במפורש כן. זאת היתה האווירה הכללית. הפלמ"ח הוכיח את עצמו עם האווירה הזאת.

היה לנו חשמלאי בשם חסידוף, או שהיה אולי אלקטרונאי. היה חשמלאי, שאיני זוכר את שמו, שהיה לו רדיו והוא היה מפעיל את הרדיו מתי שהוא רצה גם בשעות שאנשים רצו לישון והוא לא התחשב באף אחד והיו מזה כל מיני סכסוכים קטנים במקום שהוא היה. עד שיום אחד חסידוף זרק לו את הרדיו לים. אז הוא לקח את הכלב של חסידוף וזרק אותו לים גם כן.

ש. שפטת? היו משפטים?

ת. לא.

ש. היה עונש chain locker?

ת. כן. היה. עד היום אני מצטער על זה. היתה לנו חבורה של 4 חבר'ה, מיחידה תל-אביבית איזה שהיא. בחורים סימפטיים והם היו מבתים יותר אמידים. אחד מהם הסתבך עם סרוב לקבל פקודה כמו לקום או משהו מהשטויות האלה. אולי הוא התחצף. זה היה כבר מקרה של הפרת משמעת שאי אפשר היה לעבור על זה בשתיקה. הוא היה צריך לבוא אלי למשפט והוא בא אלי למשפט ונפתלי רוזן, שהיה איש אוניות סוחר בזמנו, ימאי ממש, אומר לי: תשמע, מאסר זה ב-chain locker. ואני ברוב חוכמתי אמרתי: שיהיה ב-chain locker. זה היה כשהיינו בנמל עד כמה שזכור לי. הוא היה שם יום אחד ואני כל הזמן אומר לעצמי, חס וחלילה אם נצא לים ונשכח שהוא שם, צריך אז להרים עוגן, לזרוק עוגן, אז הוצאתי אותו משם. אבל זה היה מעשה קיצוני שלקוח מימי אוניות המפרש כמעט שלא היה שייך לנו בכלל, לא התאים לנו.

אחרי זה, על הפריגטות זה היה מקובל, הכניסו שם ל-chain locker.

אצלי זה לא היה נהוג, זה היה רק פעם אחת ועד היום אני חושב שנהגתי בטפשות.

ש. ספר על הצוות.

ת. הצוות כלל 80 איש. היו כמה אלמנטים. נתחיל דוקא מאנשי הפלי"ם שבאו כגוף מאורגן לתוך חיל הים. הגיעו אז כ-100 איש בחיל הים ועוד 80 היו בחו"ל אבל בהדרגה הם גם הצטרפו. בכל אופן היה אלמנט אחד של אנשי הפלי"ם שביניהם ידידיה צפריר היה אלחוטאי, בוב היה מכונאי, אלכס שור היה קצין סיפון כפי שקראנו לזה כי לא היו לנו אז שמות אחרים, יצחק לנדאו היה הסגן שלי אחר כך. היו עוד שניים-שלושה שכרגע איני זוכר. אחר כך היתה קבוצה מהצי הבריטי. היתה קבוצה מהצי הסוחר, לא רבים כי הם היו נדרשים בסך הכל בצי הסוחר, אבל בכל זאת היו שניים-שלושה. היתה קבוצה של מח"ל - מגויסי חו"ל, שהיו אנשי העפלה קודם. היתה קבוצה של ישראלים יבשתיים שהתגייסו לחיל הים.

ש. עולים חדשים לא היו?

ת. היו כן עולים חדשים.

זה היה מבנה מעורב מאוד, באופן טבעי אנשים באו עם מושגי יסוד שונים על מה זה ים, מה זה משמעת, מה זה משטר ומה זה צבא. המושגים לא היו אחידים, כמו שמקבלים אותם אחרי שעוברים קורסים וכו', הם היו שונים. לכל אחד היו מושגים אבל הם לא היו אותם המושגים. בעיני היה רצון טוב מצד כולם לעשות את המלאכה. אני לא זוכר שהיו איזה שהם קונפליקטים גדולים בין הקבוצות השונות. אני מתאר לעצמי שהיתה ביקורת, למשל הקנדים ואלה שבאו מארה"ב שחלק מהם באו עם ניסיון של כמה שנים בים ובלחימה, הם ודאי הסתכלו על הדברים אחרת מאשר מישהו שבא מתל-אביב או שרק התגייס וכו'. בהדרגה נוצר איזה שהוא שילוב שאני לא חייתי אותו, כי אני הייתי המפקד. אני לא הייתי ברמה שראיתי איך הדברים משתלבים ממש בחיים היום-יומיים. נדמה לי שהיתה אוירה טובה על האנייה, זה מה שאני זוכר בכל אופן. כשיש שוויון ואין הפרדה, לדעתי זה יוצר אוירה יותר טובה.

ש. אני מבין שהאלמנט של עולים חדשים ניצולי שואה לא היה עוד אצלכם. זה בא יותר מאוחר, ב-1949?

ת. היו יחסית בודדים, כי האמת היא שהבריטים שחררו אנשים מקפריסין רק ב-1949, מהקבוצה הצעירה הזו. למרות שבקרב על לטרון, שהיה במאי 1948, כבר היתה מחלקה שלמה מהעולים. היו עולים שעברו את האימון הצבאי בקפריסין, שהיה של הפלמ"ח. בהתחלה הם היו אנשי פלמ"ח בעיני עצמם, הפלמ"חניקים "שימנו" אותם.

ש. הם דברו עברית?

ת. כן. הרבה מהם דברו עברית, אבל לא כולם. הם עלו ארצה החל מ-1946. אני בטוח שהיו עולים חדשים, אבל הם לא הוגדרו ככאלה. אני לא זוכר הגדרה כזו ספציפית. בתקופה שאני הייתי מפקד האונייה, נגיד שהיו עליה 80 איש בתור תקן, עברו אותה בטח 120-160 איש, כי חלק בא והלך. לדוגמה, נמרוד אשל היה אצלי על האונייה שבועיים-שלושה.

ש. מה הוא עשה?

ת. הוא היה קצין אחראי לנושא מסוים. אחרי שבועיים שלושה הוא אמר: עזוב אותי, זה לא בשבילי כל העניין הזה. אני רוצה לחזור לצי הסוחר. אני זוכר שאפילו ליוויתי אותו לאונייה שהוא עלה עליה. אני זוכר את האונייה, אבל לא זוכר את שמה. ממש ליוויתי אותו. היתה לי קבוצה של המיוחדת, אלה היו הלוחמים של חיפה. לפני פינוי העיר, לפני שחרור העיר, הרבה לפני זה הם אירגנו כל מיני מעשי חבלה וכו', הם היו מאוד נועזים. המשטר של אונייה והנהגים של אונייה היו יותר מדי בשבילם. זה לא התאים להם. הם לא ידעו מה זה לקום בבוקר ומה זה לצבוע. הם מאוד התמרדו

והיו אלמנט מרדני באונייה. הם היו כ-12-10 איש. הם ביום בהיר באו ואמרו: אנחנו יורדים. ש. והם ירדו?

לזה יש תיקון, תיקון אמת. הם באו אלי ואמרו: שמע, אנחנו רוצים לרדת. זה לא בשבילנו. אנחנו רוצים ללכת לצי הסוחר, להפליג. אמרתי: בסדר. חודש ימים אתם מתנהגים ללא דופי. וחודש ימים הם היו ילדים טובים. אחרי חודש איחלתי להם דרך צלחה, ונפרדנו. אחד מהם היום הוא יו"ר איגוד המצילים הישראלי, תל-אביבי. בחור נחמד מאוד. אמרתי לו אז כבר: אתה לא שייך לקבוצה הזאת. ש. אתה זוכר את עקיבא?

ת. ודאי. אני זוכר שהוא היה קצין מכונה. אני זוכר אותו. אבל אני לא זוכר איזה שהוא ארוע ספציפי. את בוב אני זוכר רק מדבר אחד - שהיה מצחצח את הנעליים אצלי בחדר. משחה לא היתה לו, מברשת לא היתה לו והיה יום אחד שהיה צריך לצחצח את הנעליים, כנראה שהיה ביקור של הנשיא או בן-גוריון או הרמטכ"ל.

ש. אחד הדברים האופייניים לקורבנות האלה היה שהן היו מתנדדות מאוד.

ת. אני הייתי חולה ים לא פעם ולא פעמיים.

ש. אתה זוכר את הדבר הזה באופן מיוחד?

ת. אני לא יודע אם היא מתנדדת יותר מאוניות אחרות, כי לא הפלגתי על אוניות כאלה. הפלגתי על ה"עמל" קודם. לא זכור לי.

ש. אני מבין שהבאת מעפילים ב"טרנטעס" כאלה שהיו מתנדדות הרבה יותר מה"וודג'ווד".

נדנודים בים אני יודע מה זה.

נדבר עכשיו על האלמנטים היותר ספציפיים של קרב אשקלון, שכולו מתואר בספרו של אליעזר טל. מה שאני רוצה להדגיש, ולא דוקא לפי סדר הדברים, זה שברגע מסוים כבר במהלך הקרב, כשהגענו לאונייה והתחלנו לירות עליה, וירינו עליה מה-65 מ"מ ומתותח החרטום שהיה 75 מ"מ, שהיו תותחים מיושנים מאוד, מאוד לא מדויקים בפני עצמם, עם תחמושת בת עשרות שנים, שזה מיד מכניס טעויות עצומות מירי לירי וזה משנה מאוד את כושר הפגיעה. לא הגענו לתוצאות בירי הזה שהיו ברורות לנו, לא ראינו שפגענו. ראינו רק שהאונייה המצרית בורחת, מפליגה דרומה. אז נוצר מצב שמטוסים תקפו את ה"הגנה" והרגו שם אדם אחד ופצעו תמישה. אחד מהם היה מוקה שנפצע גם. אנחנו היינו כנראה בקו האש של ה"הגנה" הזו עם אונייה מצרית שאת שמה אינני יודע עד היום. דוד מימון אומר שאנחנו היינו יותר קרובים אליה ונכנסנו על קו האש, והתחלנו להפליג דרומה יחד עם האונייה, שהמהירות שלה אולי יותר גדולה קצת משלנו, אבל לא מי יודע בכמה, ואז נכנסנו למצב שעם התותחים ראיתי שלא מגיעים לתוצאות, בגלל אי הדייקנות שלהם. הרי לא היו לנו מייצבי ירי.

ש. טווח היה?

ת. היה טווח. המקסימום אני מניח היה 2,000 מטר אבל התקרבו בהדרגה ל-1,000 מטר אליה.

ש. זיהיתם נפילות ותיקנותם טווחים?

ת. ירינו הרבה פגזים. תותח הירכתיים שהיה של 65 מ"מ, הקנה שלו היה בורח ממקומו והיה צריך לתפוס אותו ביד שלא יפול על הסיפון, וזה היה חס. עמד מישהו חזק ותפס אותו והיה צריך לתת לו מכה עם הפטיש לפני שיורים. התותח הוא הרי תותח שדה ולא בנוי לירי ישיר. אני לא יודע כמה אפקטיביות היתה בירי הזה.

התותח חרטום שלנו, שהיה תותח מקסיקני עתיק, הנפוליונצ'יק הזה היה משנת 1897, וזה היה משנת 1900 בערך ועם תחמושת אולי אחרת, חדשה יותר, גם הוא כמה אפקטיביות היה בירי שלו לא היה ברור. המצרים היו יותר קרובים לחוף, מפליגים דרומה ואנחנו קצת מערבה מהם מפליגים דרומה.

אני מנווט את האונייה שתהיה אפשרות לירות משני התותחים. גם צריך להפליג בעקלתונים בגלל הירי שלהם, הם יורים עלינו כל הזמן. ברגע מסוים החלטתי להתקרב לאונייה לטווח של תותח ה-20 מ"מ שלנו, שהיה תותח הרבה יותר מדויק, הרבה יותר חדיש ומהירות לא יותר גדולה כנראה, התקרבונו במכוון, וזה מה שחשוב לציין, לטווח ירי של 20 מ"מ שהוא בערך 2 ק"מ, אבל התקרבונו הרבה יותר מזה ויכולנו להכניס מאות פגזים לירות עליה. חלק מזה היו נותבים ויכולנו לירות לאן הם מגיעים, והם הגיעו לאונייה. המטרה שלי, היתה לפגוע במערכות שלהם ובאנשים, כי אני לא יודע אם הפגזים יכלו לחדור את דפנות האונייה. לפי השרטוטים אני מעריך שהמרחק היה ק"מ או אולי פחות. זאת היתה המטרה, וזה דבר די נדיר בקרבות ימים להתקרב לקרב נ"מ. אנחנו ביקשנו שתבוא עזרה אווירית וחיכינו לה. ברגע מסוים אני רואה שמטוס מתקרב אלינו ולמרות שנהוג שמישהו מתקרב אליך אתה מנסה להפיל אותו, במחשבה של אותו רגע אמרתי שאני לא יודע אם זה מטוס שלנו או שלהם, אני אחכה. היות ולא ידעתי, הפלגתי לא בעקלתונים אלא די ישר, ואז פתאום באה השנייה שהמטוס מתחיל לצלול עלינו ואני רואה פצצות שנופלות ממנו, אז כבר ברור לי הוא בא מאחורינו, מהצד ומאחור. מצד ימין ברבע האחורי של האונייה, צולל, מצפון-מערב לנו בערך. האלמנט האישי של המפקד מופיע כאן. אני יכול להפליג באותו כיוון. אני יכול לקחת שמאלה וימינה. אלה כל האפשרויות. הפצצות נופלות. אני אומר: שמאלה. נותן הוראה הגה לשמאל כמה שאפשר. ואז הפצצות נפלו כ-15 מ' מאתנו, מצד ימין של האונייה, בחרטום, וחלק מהשרפנלים פגעו בדופן של האונייה. 15 המטר האלה הם שקבעו את ההבדל בין לזה שזה היה נופל על האונייה ומי יודע מה שהיה פוגע אז, ובין שזה נפל למים. אם זה היה קורה - לא היינו יושבים פה. האונייה היא בכל זאת 80 מ' ויכול להיות שזה היה פוגע בגשר כפי שהוא התכוון ויכול להיות שהיה פוגע לא בגשר, אבל זה יכול היה להיות אסון גדול מאוד. אלה השניות של המפקד שזה עושה את ההבדל, בלי שהוא יודע, למה ימינה ולמה שמאלה.

ש. המטוס עשה גיחה נוספת?

ת. לא. הוא לא עשה עוד גיחה. יכול להיות שהוא השתתף קודם בפגיעה על "הגנה", כי היא הותקפה קודם לנו.

ש. מה קורה בינתיים עם האונייה?

ת. היא ממשיכה דרומה, אבל הרי מדובר על שניות. אנחנו ממשיכים אחריהם. אחר כך נכנסו לפעולה תותחי חוף של המצרים, 82 מ"מ או 88 מ"מ. זה היה תותח גרמני אנטי-אווירי מדויק מאוד, חדש, ממלחמת העולם. הם היו יציבים על החוף, ואז אתה מנסה לפי הכלל שאפוא שנפל פגז הוא לא יפול פעם שניה. אז ניסיתי לכוון את האונייה כל הזמן למקומות שהפגזים כבר נפלו. אף פגז לא פגע בנו בצורה ישירה אלא מצד שמאל, בדופן השמאלי היו פגיעות, כולל פגיעה אחת שמים חדרו לאונייה.

ש. אתה זוכר אפוא?

ת. נפתלי רוזן הוא זה שלקח צוות וסגר עם מלט שמתייבש מיד. אני לא זוכר אפוא זה היה. ממשיכים לירות כל הזמן. אחד התותחנים של הנ"מ היה קנדי, השני אני לא זוכר מה הוא היה.

ש. הצוות היה מודע לזה שהמטוס תוקף?

ת. ודאי. הצוות הרי מתחלק לשני חלקים - אלה שעל הסיפון. אלה שעל הסיפון ראו את זה וראו גם את הנד של המים אפוא שנפלו הפגזים.

ש. איך היתה ההתנהגות?

ת. בסדר גמור. לא היה זמן. ברגע שתותחי החוף של האונייה המצרית נכנסו לפעולה וראיתי שהם הולכים לפגוע בנו, אנחנו קיבלנו הוראה לסגת 45 דקות קודם, לנתק מגע ולעלות צפונה, ואני סרבתי פקודה אז.

ש. סרבתי או לא ענית?

ת. לא ענית. לא אמרתי "אני לא שומע לכם". קיבלתי הוראה ולא ביצעתי. לא פחדתי ממשפט צבאי אז. אוי ואבוי לי אם היה קורה אסון, לא לי, אלא לכולנו. אני חשבתי שאנחנו צריכים עוד להמשיך אחריה. זה היה שיקול אישי שאתה לא מתייעץ אז עם אף אחד. אתה מפקד ואתה חייב לקחת על עצמך את האחריות. אתה גם לא חושב בצורה כזו. אתה אומר: צריך לעשות את זה ואת זה. זה שיש לי הוראה לסגת זה לא חשוב כרגע. הם לא נמצאים פה, אלא אנחנו נמצאים פה. אנחנו מוכרחים לנסות לפגוע בהם. האמת היא, לפי מה שהם דיווחו לנו, שהאונייה הזו יכולת השייט שלה הושבתה, וגררו אותה אחר כך לפורט סעיד. הוצאנו אותה מפעולה לזמן המלחמה.

ש. באותו מעמד?

ת. כן.

ש. הם באו לגרור אותה?

ת. לא באותו רגע. אנחנו עלינו צפונה והם גררו אותה מיד אחרי זה לפורט סעיד.

ש. הם גררו אותה מהים?

ת. כן, מהים. זה הסיפור שקיבלנו. זה מה שאנחנו יודעים, שהיא יצאה מכלל פעולה בזמן המלחמה. לפחות הצלחנו להוציא אונייה מפעולה.

ש. מה היה החימוש שלה?

ת. תותח של 4 אינץ', למיטב ידיעתי.

ש. תותח ימי?

ת. כן.

ש. מאיזה סוג היא היתה?

ת. זאת היתה מין קורבטה. לא שאיני זוכר, גם אז לא ידעתי.

ש. הצוות היה בעמדות קרב לפי השיבוץ לעמדות?

ת. כן.

ש. היו כובעי פלדה?

ת. אני לא זוכר. יש לי הרגשה שלא.

ש. איך היה גילוי האונייה? הרי רדר אין לכם.

ת. הגיוני שהיה לנו מישחו על התורן. היה שם מה שנקרא קן נשרים.

ש. השתמשו בזה?

ת. נדמה לי שכן. על האונייה הזו ידענו כי קיבלנו על זה הודעה מהחוף. התקרבו אליה די נכון. בקשר להפגזת צור מה שאני רוצה לציין, בנוסף למה שכתוב, זה שיצאנו להפגזה כשקיבלנו את התותח 65 מ"מ, הנפוליונצ'יק, ואף אחד לא ידע להשתמש בו. אז רצתי למצוא את לובקה אליאב, שהיה תותחן במקור. הוא היה בחיל התותחנים הבריטי. שידריך אותנו איך יורים עם התותח הזה. כשרצתי לחפש אותו, לא כל כך ברור לי למה אני רצתי, בכל אופן היתה מכונית לרשותי, ולכן גם לא ברור לי איך ולמה. כשאני נוסע ברח' אלנבי, אליו הביתה ברח' נטר, חיל האויר המצרי התחיל להפגז אז את תל-אביב. בתוך הפצצות האלה מצאתי אותו, הגענו לאונייה, הוא לימד אותנו להשתמש בתותח, וחזר. אני אספר את זה כדי להראות עד כמה כל דבר היה מייד.

במבצע "שודד" לאחר שרוקנו את האונייה מהנשק ורצינו להטביע אותה, כי קיבלנו הוראה להטביע אותה. הוצאנו את האנשים, היינו ה"הגנה" וה"וודג'ווד", ואז האונייה לא רצתה לטבוע. ה"וודג'ווד" היתה זו שנגחה את האונייה ושברה אותה, עם החרטום, וגם החרטום שלנו קרה לו משהו, אם כי לא הרבה, אבל האונייה נשארה לצוף, עם התרנים למעלה. כל זה לא רחוק מהחוף של כרתים, דרום-מערב של החוף. אז ניגש אלי נפתלי רוזן ואומר לי: אין ברירה, היא צפה, זאת אוניית עץ. יש שם יותר מדי עצים. יש רק דרך אחת - להכניס לתוכה את העוגן שלנו. לוותר על עוגן אחד, כשאתה לא יודע אם תקבל עוד אחד או לא. בכל אופן החלטתי להוריד את העוגן לתוך האונייה, לתת לו לרדת פנימה ולשחרר את השרשרת ממנו. וכך קרה והאונייה אז טבעה.

עקיבא: אני זוכר סיפור הפוך. שניסו את הפטנט הזה עם שרשרת העוגן לפני הנגיחה, ואחר כך מישהו נזכר ואמר: רגע אחד, הרי את הקורבטות בנו כדי לנגח צוללות, אז בטח הן חזקות מספיק, ואז נגחו אותה והיא טבעה.

זה הפוך עקיבא. אני בטוח בזה. תוספת העוגן זה עוד 2 טון. האונייה כבר היתה כמעט טובעת ולא טבעה.

ש. אז איבדת עוגן אחד?

ת. איבדתי עוגן. זה סיפור אחר שלא מופיע.

ש. קיבלת בחזרה עוגן אחר.

ת. אני חושב שכן. אני לא בטוח. היה עוד מקרה שבבילה אנחנו ניגשים למזח הצבאי, למזח של חיל הים בנמל, עם הוודג'ווד. אני לא זוכר מה הסיבה אבל אנחנו מחליטים שצריכים לצאת מיד. אז אני חייב לסובב את האונייה כשאנחנו עוד ליד הרציף הצבאי, אבל בצד המזרחי שלו.

ש. עם החרטום החוצה?

ת. החרטום היה פנימה אז, ואני צריך להוציא את החרטום החוצה. האונייה מפליגה כבר ויש לה כבר מהירות מסוימת, ואני רואה שאנחנו הולכים לפגוע עם החרטום במזח הנפט. זה עניין של מטר או שני מטר אבל בכל זאת לפגוע. ואז אני מחליט לקחת יותר סיבובים ולנסות להסתובב טיפה יותר. אם שמים יותר סיבובים - אז מספיקים. אנחנו עוברים את הרציף אולי מטר מרחק ממנו. זו היתה גם החלטה של שניות. ומזל יותר מהכל.

היה ביקור של הנשיא על האונייה שמתואר. אכלנו אתו ארוחת צהריים. היתה לו הערה חכמה. הוא סיפר על משחק כדורגל בין חיילים ישראלים וחיילים בריטים, שהוא היה נוכח בו. כשהחיילים הישראליים ניצחו, אז המפקד הבריטי, שהיה אז בשטח אומר ל: Your boys had the upper hand, they are good.

ש. היו קלקולים באונייה? היא התקלקלה הרבה?

ת. אני לא זוכר קלקולים. הקלקולים לא הגיעו עד למעלה. האונייה הפליגה.

עקיבא: אבל לפעמים גם נעצרה. זה לא כל כך הטריד אותם למעלה. אותנו למטה זה הטריד.

קיפי: בוב למשל מספר סיפור. היה אחד בחדר הדוודים, מסיק אחד בשם קלץ, שהיה אחר כך קצין. הנשמה היתה יוצאת שם מחום. כשהיה עולה למעלה להתאוורר, הוא היה עולה לגשר לראות מה קורה. אחד מהקצינים למעלה לא אהב את זה שהוא בא בלי גופיה, כולו מזיע, מלוכלך, ואמר לו: אתה לא עולה לגשר. הוא נעלב וסיפר את זה לבוב ואולי לעוד אחרים. ואז בוב אמר: בוא נלמד אותם לקח. הפסיקו את המים לגשר והפסיקו את החשמל. היה שם ברז וסגרו אותו. אז המכונאים אשמים והם אמרו שזה בגלל שהם לא יכולים לעלות לגשר. אני לא יודע אם זה היה בזמני אפילו, כי בוב היה כנראה מכונאי ראשי אז. דייב באום עוד לא היה מכונאי ראשי. היה בן שמואל.

ש. מה נגמר? מסיקים עולים לגשר או לא עולים?
ת. בסוף היו מים וחשמל. אבל זאת גם שיטה שבוב היה משתמש בה, כשהיה כבר פקיד ממשלתי בכיר הוא ידע לעשות תרגילים כאלה.
בהתחלה הרי לא היו לנו מדים על האונייה. נתנו לנו בגדים של המשטרה הבריטית. עד כמה שאני זוכר אלה היו בגדי חורף. קובעים לא היו. היתה תקופה שאני הלכתי עם קובע טמבל.
ש. היתה לך גם התנגדות למדים, זאת אומרת שבכייף לבשת קובע טמבל?
ת. לא. אני לא אהבתי מדים של חיל הים עד שעזבתי את החייל אפילו. את המדים הלבנים ממש שנאתי. בחתונה שלי, שהיתה בספטמבר, לא היה לי קובע. הלכתי להתחתן עם מדים לבנים של חיל הים, מדים לבנים, אבל קובע לא היה לי, אז לקחתי ממילא ברנר קובע של צי הסוחר ואתו אני מצולם עד היום הזה. בספטמבר עדיין לא היו לנו קובעים.

